

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

58. De Reo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

simonijs, inducendo alios ad iurandum quod nesciuerunt, tunc enim peccaret mortaliter, quamuis ad restitutionem non teneretur, si reuera ita, ut erat, intendebat.

Opus etiam est tertio, ut debitum obseruet intentionem, nam, quamuis iustum petat, & modo iusto, si tamen eo fine, ut alteri nocat, & non, ut res suas recuperet, vel in bonum publicum id faciat, peccat, & cum grauis est materia, mortaliter.

Adhuc quarto, opus est executione, ut litem, & accusationem proposita, & inceptam absoluat: desistere enim in media causa, aut remittere se in probationibus, ut vincitur, peccatum est, & illud vocatur preuaricatio, hoc est, tergiuersatio, ut habetur 2. q. 3. can. si quem poenituerit. Non tamen semper est peccatum, nisi cum accusatio est criminis alicuius, contra bonum publicum, aut contra tertiam personam, & adhuc, cum potest accusator probare: quando vero negotium est proprium, non est peccatum, diuimodo non utatur mendacijs, aut periurijs. Hec sunt, quae ad accusatorem spectant.

De Reo.

CAPVT LVIII.

IN reo id primum consideratur, puta, obligatio respondendi iudici, & manifestandi verum. Aduerte autem, ut reus obligetur verum respondere, debent tria concurrere.

Primo, ut interrogetur a proprio iudice: cum enim non est iudex habens auctoritatem in reum, non obligatur reus respondere.

Secundo, ut seruetur forma iuris: haec autem est, ut reus non interrogetur de crimine, de quo non praecessit infamia, ita, ut ille sit infamatus de tali crimine, aut praecesserint indicia, aut semiplena probatio, id est, testis omni exceptione maior. Quando autem est plena probatio, tunc non est dubium, quin debeat respondere verum: quando ista deficiunt, non teneretur respondere reus etiam proprio iudici, quamuis fulminetur ei sententia excommunicationis: nam occultu manifestari non debet in foro exteriori, & iudices male faciunt, qui, contra iuris formam, cogunt eos respondere.

Adhuc ista duo non sufficiunt, sed opus est tertio, ut ista

iuris forma sit prius probata in processu, & reo indicata, ut cognoscat se iuridice interrogari; alias in re graui non debet, nec tenetur reus respondere iudici. His igitur scitu, debet reus respondere verum, quamuis inde cognoscat, illi mortem prouenturam; & peccat mortaliter non respondendo, nisi verum negando, tum ratione iuramenti, tum ratione mendacij, quod in iudicio profert; quod absque iuramento est mortale, cum res grauis est: cum vero leuis, potest esse veniale, quod uis neget Caiet. 2. 2. q. 69. art. 2. Debent ergo Confessarii cogentes reos nimis aduertere, ne absoluant reos tales, qui iuris formam interrogati noluerunt respondere, nec eorum cogant ipsos verum manifestare, cum contra talem formam interrogantur.

Et in reo considerare oportet, quod non tenetur manifestare in iudicio omnia crimina, quae commisit, sed illa tantum, quae iuridice interrogari potest: nam si aliquorum infamia praecessit, vel indicia, aut semiplena probatio, non autem aliorum, non tenetur hoc manifestare, sed solum illa, de quibus iuridice interrogari potest. Et in hoc male faciunt Iudices, cum vno comperto crimine, omnia, etiam occultissima, inquirunt. Verum est, quod cum crimen vnum notum est, & indicium sufficiens alterius, iudices possunt inquirere etiam illud. Rursus, reus non tenetur reuelare complices suos, nisi cum illorum aliqua infamia praecessit, aut denique seruauerit illa tria praedicta: & in hoc etiam est abusus Iudicum, qui, iuris seruata forma, inquirunt etiam complices, cum nec potest talem manifestationem, licite possint contra eos procedere, sicut, nec contra rerum propria crimina manifestantem, si non iuridice fuit requisitus. Haec sunt, quae ad rei obligationem pertinent.

Adhuc in reo est secundum considerandum, puta, cum non iuridice interrogatur, quibus verbis debeat respondere, cum verè crimen commisit: & in primis, certum est, posse appellare, aut non respondere; tantum tota difficultas est, si, cum cogitur, possit respondere, non feci: & in primis certum est, non licere ei mendacium dicere; nam esset periurus, & mortaliter peccaret in quocumque casu, sed licet ei, vti aequiuocatione. Sor. lib. 3. de iust. q. 6. art. 2. tenet, quod non licet ei vilo modo dicere, non feci, quia hic nulla est aequiuocatio, sed esset mendacium; tamen Adrian. 4. in q. de sigil. dicit, talem reum posse dicere, non feci, & Caiet. opusc. 16. q. 5. dicit, posse respondere,

non habuisse complices, quamuis habuerit. Et ego pu-
 esse hoc probabilius: tamen cautus debet esse reus, ut talia ver-
 ba proferat iuxta suam intentionem in sensu vero, puta, ut in-
 tendat dicere, non feci, puta, in carcere, & non habui compli-
 ces, in alijs criminibus, vel aliquid simile, aliàs esset menda-
 cium; non autem illo modo; quia verba in tali casu, non sunt
 consideranda iuxta Iudicis intentionem, sed ipsius rei.

Tertium considerandum in reo, est obedientia, puta, ut non
 aduersus Iudicem, vel eius ministros insurgat, ut in carcere ma-
 neat. Tamen notare oportet, quod solum obligatur, nullam
 vlli custodi, aut personæ inferre; tamen, si citra vim talem po-
 test fugere à carcere, quamuis iuste sit comprehensus, licet ei,
 immò rumpere catenam, murum perforare, & portas frange-
 re; quamuis sciat alios comprehensos fugituros, & custodes
 damnnum passuros, non hoc tenetur ipse prouidere, sed ipsis
 ministris incumbit, præsertim cum res grauis est.

Attende tamen, quod tenetur postea restituere damna illa-
 ta, puta, ex ruptura catenarum, & portarum fractione. Hanc
 sententiam tenet Caiet. 2. 2. q. 69. Sor. lib. 5. q. 6. art. 4. Nauar. in
 summa cap. 25. num. 38. Addit autem Caiet. quod licet alijs, qui
 sunt extra carcerem iuuare ipsum, & ministrare instrumenta;
 hoc autem negant Soto, & Nauar. nam ista licent reo, quia
 sua res agitur: multa autem licent alicui propter se, quæ ipsi
 non liceret facere propter alium. Addunt tamen Doctores,
 quod liceret alijs consulere carcerato fugam; & hoc quidem
 verum est, dummodò non sint ipse personæ, quæ ad iudicium
 spectant, ut Iudex, custodes, & alij huiusmodi. Fugienti è car-
 cere leges imponunt grauem pœnam; tamen, ut Soto dicit,
 ad culpam non obligant.

De Teste.

CAPVT LIX.

Quarta in iudicio persona, est Testis: in quo tria confide-
 randa sunt; obligatio, repulsa, culpa.

Circa obligationem, puta, quando quis tenetur testi-
 moniū reddere, & testificari, sunt notandæ tres regulæ gene-
 res, per quas multi casus in particulari decidentur.

Prima est, quando crimen vergit in detrimentum publi-
 cum,